

2.3. Η Κλασική εποχή (480-323 π. Χ.)

Ονομάζουμε κλασική την εποχή που εκτείνεται από το τέλος των πολέμων (480 π.Χ.) μέχρι το θάνατο του μεγάλου Αλεξάνδρου (323 π.Χ.).

Ο χαρακτηρισμός κλασική της αποδίδεται διότι:

- α) Οι της και τα επιτεύγματά τους θεωρούνται ανώτερα από κάθε προηγούμενο
- β) Τα επιβίωσαν και άσκησαν δημιουργική επίδραση σε μεταγενέστερες εποχές και
- γ) Διαμορφώθηκαν τότε οι που αποτελούν τα θεμέλια του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού.

- Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της νίκης των Ελλήνων στους Περσικούς πολέμους (αυτοπεποίθηση-αυτάρκεια-υπεροχή έναντι «βαρβάρων», ψυχική ευφορία) λειτουργούν ως κίνητρο για επιτεύγματα σε πολιτική,, τέχνες.
- Μετά τους Περσικούς πολέμους για πενήντα περίπου χρόνια η Αθήνα γίνεται δύναμη, αντιπαράτίθεται με τη και συντελεί στη διαίρεση του ελληνικού κόσμου σε δυο συνασπισμούς και στη συνακόλουθη εμφύλια σύρραξη περίπου χρόνων, τον Πελοποννησιακό πόλεμο.
- Στο πρώτο μισό του αι. π.Χ. ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις υποδαυλίζεται από τις παρεμβάσεις των, με χρήματα ή στρατιωτική βοήθεια.
- Με πρωτοβουλία του ελληνισμού της Μακεδονίας επιτυγχάνεται η πανελλήνια ένωση και ο αγώνας εναντίον των Περσών (προεργασία από το Φίλιππο Β' και ολοκλήρωση από τον).

Η συμμαχία της Δήλου-Αθηναϊκή ηγεμονία

Μετά τους Περσικούς πολέμους η Αθήνα ανασυγκροτείται και εξελίσσεται σε μεγάλη δύναμη. Τίθεται επικεφαλής μεγάλου αριθμού ελληνικών πόλεων με την ίδρυση της (Δηλιακής) συμμαχίας (478-477 π. Χ.). Στόχος της Αθήνας ήταν η ανάδειξή της σε υπερδύναμη της εποχής.

Έδρα της συμμαχίας ορίσθηκε η Εκεί εφυλάσσετο το συμμαχικό και συνεδρίαζαν μια φορά το χρόνο οι εκπρόσωποι των πόλεων. Αρχικά τα μέλη είχαν ίδια δικαιώματα και ίδιες υποχρεώσεις. Ο φόρος οριζόταν σε ή

Η Αθήνα όμως χρησιμοποίησε τη συμμαχία όχι μόνο ως μέσο επικράτησης κατά των Περσών, αλλά και ως μέσο επιβολής κυριαρχίας εναντίον των της. Αντίθεση δεν εκδηλώθηκε αρχικά ούτε εκ μέρους των πόλεων που δεν είχαν προσχωρήσει στη συμμαχία, ούτε και εκ μέρους της Σπάρτης που τηρούσε στάση

Σημαντική πολιτική προσωπικότητα της εποχής, ο, εκπρόσωπος της αριστοκρατικής παράταξης, υπέρ της συνεργασίας με τους Σπαρτιάτες, εργάσθηκε για τη στερέωση της αθηναϊκής δύναμης και την αντιμετώπιση των Περσών, τους οποίους αντιμετώπισε νικηφόρα στις εκβολές του ποταμού στη Μ. Ασία (467 π. Χ.). Η φιλολακωνική του πολιτική αποδοκιμάσθηκε και η πολιτική του ήττα έφερε και τη διακοπή των φιλικών

σχέσεων Αθήνας-Σπάρτης. Ο Κίμων το 461 π. Χ., οι δημοκρατικοί με αρχηγό τον Εφιάλτη επικράτησαν, η φιλολακωνική πολιτική εγκαταλείφθηκε και στη συνέχεια αρχηγός των δημοκρατικών αναδείχθηκε ο

Η Αθήνα κατάφερε να επεκτείνει κι άλλο τη συμμαχία και την μετέτρεψε σε με τις εξής ενέργειες:

α) Μεταφορά του συμμαχικού ταμείου στην (454 π. Χ.) και

β) επεμβάσεις των Αθηναίων στις συμμαχικές πόλεις ακόμη και με την παραμικρή υποψία αντίδρασης.

Δέκα χρόνια μετά την εξορία του (451 π. Χ.), ο Κίμωνας επιστρέφει στην Αθήνα και το πολιτικό σκηνικό ανατρέπεται:

1) Υπογράφεται πενταετής ανακωχή με τη και

2) Ο Κίμων στρέφεται εναντίον των στην Κύπρο (θάνατος του Κίμωνα στην πολιορκία του Κιτίου, το 450 π.Χ., νίκη του στόλου των Αθηναίων επί του Περσικού στη Σαλαμίνα της Κύπρου, το 449 π. Χ. και υπογραφή συνθήκης με τους Πέρσες που τους υποχρέωνε να αναγνωρίσουν την των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας. Η συνθήκη αυτή ονομάζεται, αλλά και από κάποιους ιστορικούς Κιμώνειος).

Μετά το θάνατο του Κίμωνα, στο πολιτικό σκηνικό κυριαρχεί ο Υπογράφεται τριακονταετής ειρήνη με τη Σπάρτη (τριακοντούτεις σπονδαί, το 445 π. Χ.).

Η εποχή του Περικλή

Η προσωπικότητα του Περικλή σφραγίζει τον π. Χ. αιώνα, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μελετητές «..... αιώνα του Περικλέους». Η περίοδος της ειρήνης στην πραγματικότητα διήρκεσε μόνο 15 χρόνια, ταυτίζεται με την και την απόλυτη κυριαρχία της Αθήνας.

-Ο Περικλής καθιερώθηκε μετά τη δολοφονία του και το θάνατο του.....

-Εκλεγόταν κάθε χρόνο με δημοκρατικές διαδικασίες

-Επιβαλλόταν στο πλήθος χωρίς να περιορίζει τις ελευθερίες του

- Ευνοήθηκε από τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, αλλά διέθετε και μεγάλη πολιτική

-Η πολιτική που ακολούθησε :

- Ενίσχυσε το πολίτευμα (χρηματική αποζημίωση για τους κληρωτούς άρχοντες, τους βουλευτές και τους δικαστές, δαπάνες για την πολιτιστική ανάπτυξη των Αθηναίων, π.χ.)

- Επεκτείνει το εμπόριο της Αθήνας προς τη (συμμαχία με Εγέστα, Λεοντίους, Ρήγιο, συμβολή σε ίδρυση Θουρίων, Πειραιάς μεγάλο εμπορικό λιμάνι)

- Διασφαλίζει τα έσοδα του κράτους από :

- **Μεταλλεία:** Λαύριο σε ιδιώτες, εργασία

-**Φορολογία:** Άμεση φορολογία σε κρίσεις,, έμμεση φορολογία για εισαγόμενα και εξαγόμενα προϊόντα από αθηναϊκά λιμάνια

-**Φόρο συμμάχων :** Μεταφορά συμμαχικού ταμείου στην Αθήνα (8000 τάλαντα), φόροι προς τους συμμάχους με μορφή πολεμικών

- **Έκτακτες εισφορές :** Λειτουργίες (αφορούσαν τους πλούσιους πολίτες και είχαν χαρακτήρα υποχρεωτικό και τιμητικό). Οι βασικές λειτουργίες ήταν η χορηγία, η τριηραρχία, η αρχιθεωρία, η εστίαση και η γυμνασιαρχία.

Κορινθιακό αγγείο του 5ου π. Χ αι. που εικονίζει
σκλάβους να δουλεύουν στα Μεταλλεία του
Λαυρίου

Ο Πελοποννησιακός πόλεμος (431 – 404 π. Χ.)

Υπήρξε η σφοδρότερη εμφύλια σύγκρουση του αρχαίου ελληνικού κόσμου

Αίτια:

- ▶ Οι τριακοντούταις σπονδές δεν έδωσαν λύση στα προβλήματα και στις τοπικές μεταξύ Αθηναίων και Σπαρτιατών, Κορινθίων και Θηβαίων.
- ▶ Η Αθηναϊκή και η Πελοποννησιακή συμμαχία βρίσκόντουσαν σε διαρκή ανταγωνισμό

Βαθύτερα αίτια:

- ▶ Η διαφορά (Ιωνες- Δωριείς)
- ▶ Διαφορετική συγκρότηση (δημοκρατική Αθήνα-ολιγαρχική Σπάρτη)
- ▶ τάσεις της Αθήνας

Πριν ξεσπάσει ο πόλεμος όλος ο ελληνικός κόσμος είχε χωρισθεί σε δυο Ο πόλεμος κράτησε περίπου χρόνια. Η περιγραφή του μας δίδεται από δυο μεγάλους ιστορικούς, τον αρχικά και τον στα τελευταία χρόνια

Φάσεις του πολέμου:

-Αρχιδάμειος/Δεκαετής πόλεμος (431-421 π. Χ.)

-Σικελική εκστρατεία (415-413 π. Χ.)

-Δεκελεικός/Ιωνικός πόλεμος (413-404 π. Χ.)

Αποτελέσματα:

- Πόλεμος για όλες τις ελληνικές πόλεις
- Οι επιπτώσεις ήταν καθοριστικές για το μέλλον των ελληνικών πόλεων :
- Υλικές
- Εξαχρείωση
- Ανάμιξη στα ελληνικά πράγματα
- **Άμεση συνέπεια:** Η ήττα των και η αναγνώριση της Σπαρτιατικής
- **Έμμεση συνέπεια:** Παρακμή των πόλεων –κρατών κατά τον επόμενο αιώνα

Η κρίση της πόλης- κράτους

- **Κρίση στο εσωτερικό:** Οικονομική και
 - **Κρίση στο εξωτερικό:** Ανταγωνισμοί, συγκρούσεις, παρέμβαση (παροχή χρημάτων προς διάφορες κατευθύνσεις με σκοπό τη διάσπαση των ελλήνων)
 - Με περσική υποκίνηση δημιουργείται **αντισπαρτιατικός συνασπισμός** (Θήβα, Κόρινθος, Αθήνα, Άργος) μετά τη λήξη του πολέμου.
 - Ξεσπάει ο **Βοιωτικός/Κορινθιακός πόλεμος** (395-386 π. Χ.), ο οποίος λήγει με τη μειωτική για τον ελληνικό κόσμο ειρήνη.
- Όροι:
- Υποταγή των πόλεων της και της Κύπρου στους Πέρσες
 - Αυτονομία των ελληνικών πόλεων, πλην της Ίμβρου, Λήμνου και Σκύρου που έμειναν στους Αθηναίους
 - Η Σπάρτη σε ρόλο των περσικών συμφερόντων στην Ελλάδα.
 - Ακολουθεί η βραχύβια **Θηβαϊκή ηγεμονία** της οποίας η άνοδος και πτώση ορίζεται από τις μάχες των (371 π. Χ.) και της (362 π. Χ.)
 - Όλα τα προηγούμενα είναι τα συμπτώματα παρακμής των ελληνικών πόλεωνκρατών

Η πανελλήνια ιδέα

- Μέσα σε αυτό το παρακμιακό κλίμα γεννιέται το όραμα ενός πανελλήνιου
- Πρωτοδιατυπώνεται από το σοφιστή, στα τέλη του 5ου αι. π. Χ. (ρητορικός λόγος στην Ολυμπία)
 - Κύριος εκφραστής της πολιτικής αυτής ήταν ο, Αθηναίος
 - Αρχικά προτείνει να ανασυσταθεί η αθηναϊκή ηγεμονία και να αναλάβει τον αγώνα εναντίον των
 - Η της Αθήνας τον κάνει να προτείνει να αναλάβει αυτό το ρόλο ένας ισχυρός μονάρχης (Ευαγόρας, Ιάσωνας ή Διονύσιος Α')
 - Στα γεράματά του προτείνει ως καταλληλότερο για αυτό το ρόλο τοτης Μακεδονίας.
 - Σε όλα τα προηγούμενα αντιτίθεται με σφοδρότητα ο αθηναίος ρήτορας, ο οποίος πιστεύει στον πρωταγωνιστικό ρόλο της Αθήνας.

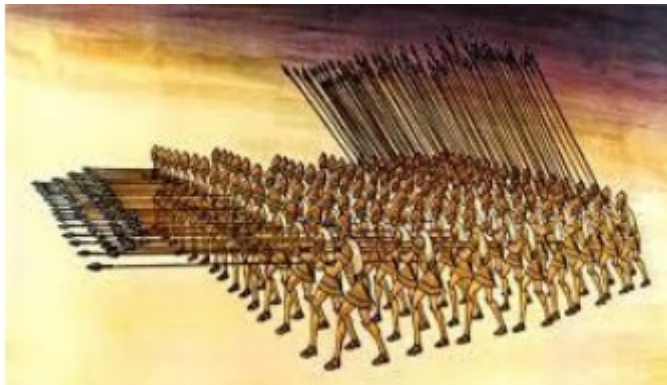
Ο Φίλιππος Β' και η ένωση των Ελλήνων

Αφού σταθεροποιεί τη θέση του στο θρόνο της, θέτει τους στόχους της πολιτικής του:

- α) της Μακεδονίας και
- β) της εξουσίας του.

Α) Ισχυροποίηση Μακεδονικού κράτους:

- επιδρομές και Παιόνων στο βορρά.
- Οργανώνει ισχυρό (μακεδονική από σε βάθος 16 σειρών εξοπλισμένων με τη σάρισα, ιππικό από και σώματα ακοντιστών, τοξοτών και)

- Δημιουργεί ισχυρή (κατάληψη χρυσωρυχείων χρυσό νόμισμα: που εκτοπίζει τους δαρεικούς)

Χρυσός Στατήρ φιλίππου Β' Μακεδονίας με κεφαλή Απόλλωνα (μεταθανάτια κοπή)

- Ακολουθεί επεκτατική πολιτική, στην αρχή με στόχο την εξασφάλιση καλλιεργήσιμων για το στρατό και στη συνέχεια με σκοπό την υπαγωγή της κεντρικής και νότιας Ελλάδας στη μακεδονική εξουσία και την ένωση των Ελλήνων κάτω από..... του.

Β) Επέκταση της εξουσίας του στην υπόλοιπη Ελλάδα

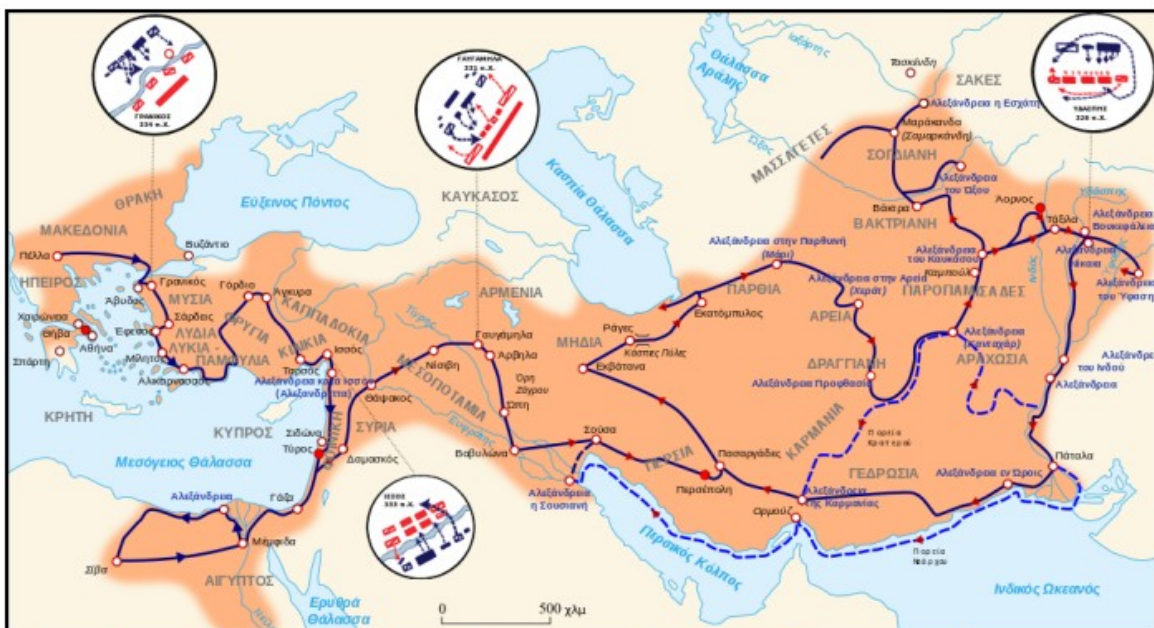
Η επέκταση έγινε κατά στάδια:

- 1 ο στάδιο: Καταλαμβάνει πόλεις της και εδάφη της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και φτάνει μέχρι τις δυτικές ακτές του Πόντου
- 2 ο στάδιο: Επέμβαση σε Θεσσαλία και νότιο Ελλάδα (αφορμή προβλήματα του Μαντείου των), νικά Θηβαίους και Αθηναίους στη Μάχη της (338 π. Χ.) και επιβάλλεται ως αδιαμφισβήτητος ηγέτης του κοινού αγώνα των Ελλήνων εναντίον των
- 3 ο στάδιο: Συνέδριο της (337 π. Χ.). με συμμετοχή όλων των ελληνικών πόλεων πλην Αποφάσεις:
 - Απαγόρευση μεταξύ των ελληνικών πόλεων, καθώς και της βίαιης μεταβολής των καθεστώτων τους
 - Προστασία και καταδίκη της πειρατείας
 - Ίδρυση συμμαχίας με αμυντικό και επιθετικό χαρακτήρα εναντίον των Περσών με αρχηγό τον Φίλιππο Β'

Το συνέδριο επαναλαμβάνεται την επόμενη χρονιά λόγω της δολοφονίας του Φιλίππου Β' και εκφράζει την εμπιστοσύνη των συνέδρων στο πρόσωπο του γιου του Φιλίππου Β'

Το έργο του Μεγάλου Αλεξάνδρου

- Ο οδηγήθηκε στα **πέρατα** του τότε γνωστού κόσμου και δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την του ανάπτυξη
- Ο Αλέξανδρος έμεινε **ζωντανός** στη **μνήμη** των λαών, ήρωας λαϊκών μύθων και θρύλων
- Το έργο του επηρέασε τους επόμενους αιώνες και **σημάδεψε την πορεία** λαών της ανατολής.
- Στο **στρατιωτικό τομέα** υπήρξε διορατικός στρατηγός με σκέψη για την κατάκτηση περιοχών, για την εφαρμογή για αντιμετώπιση του αντιπάλου σε κατά μέτωπον συγκρούσεις και σε πολιορκίες πόλεων
- Στην **πολιτική δράση** του κύριος στόχος υπήρξε η του ελληνικού με τον κόσμο και η ένωσή τους κάτω από ισχυρή Αποδέχθηκε στις τοπικές, τους διαφορετικούς τρόπους άσκησης εξουσίας του κάθε λαού, διατήρησε τις σατραπείες με διοικητές Έλληνες ή Πέρσες και δημιούργησε σχετική διοικητική παράδοση.
- Στον **οικονομικό τομέα** δημιούργησε σύστημα οικονομίας με ενιαίο χαρακτήρα και εγκατέλειψε την ιδέα του αυτοκρατορικού Δημιούργησε φορολογικές περιφέρειες που περιελάμβαναν περισσότερες από μια σατραπείες. Μετάβαλε σε χρυσό νόμισμα τους θησαυρούς που συγκεντρωνόντουσαν.
- Στον **πολιτιστικό τομέα** η σημασία της εκστρατείας του είναι τεράστια (..... εξερεύνηση). Διαδόθηκε η γλώσσα και ο ελληνικός, υιοθετήθηκαν πολιτιστικά στοιχεία των λαών της ανατολής, ιδρύθηκαν νέες πόλεις, εξερευνήθηκαν περιοχές, στις εκστρατείες συμμετείχαν φιλόσοφοι και ερευνητές.

"Εκστρατείες του Μεγάλου Αλεξάνδρου" από τον George Tsiagalakis Based on sources from: Mircalla22/Captain Blood - based on PNG work by Mircalla22 (CC-BY-SA 3) and Dpt of History, US Military Academy (Public domain).

Ο πολιτισμός.

Το μέτρο της ανάπτυξής του δίνεται

- α) από τα και πνευματικά επιτεύγματα και
- β) από την ζωή στις ελληνικές πόλεις (Ελλάδα και αποικίες)

α) Καλλιτεχνικά και πνευματικά επιτεύγματα:

- Τον 5ο και 4ο αιώνα δημιουργούνται έργα απaráμιλλα σε λαμπρότητα καλλιτεχνική και πνευματική, τα οποία χρησιμεύουν ως πρότυπα για τους μεταγενέστερους δημιουργούς.

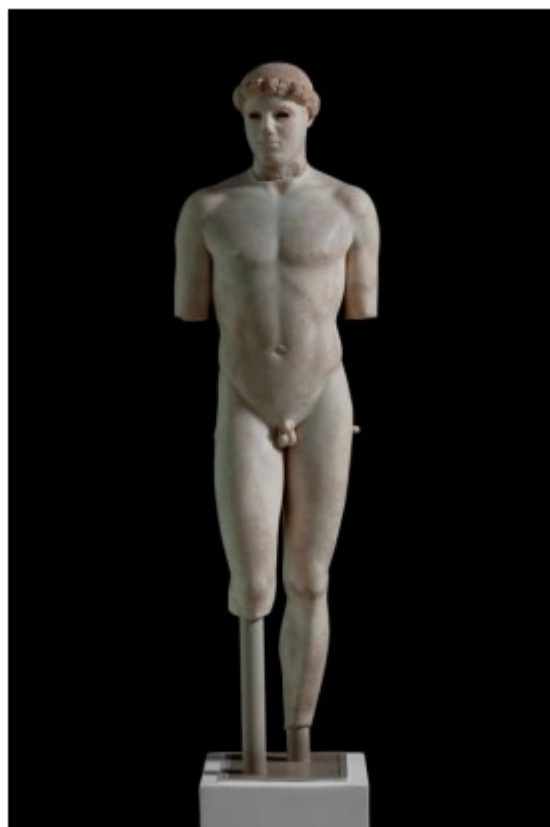
- Η Αθήνα κρατά τα στην πολιτιστική ανάπτυξη: η ευημερία και η ζωής γίνονται πόλος έλξης για καλλιτέχνες και ανθρώπους του πνεύματος άλλων πόλεων. Ο 5ος αιώνας π. Χ. έχει ταυτιστεί με τη δράση του, την οικοδόμηση σπουδαίων μνημείων (.....) και την τέλεση μεγάλων πανηγύρεων και πνευματικών (....., Ελευσίνα μυστήρια, Διονυσιακές γιορτές με θεατρικές παραστάσεις κλπ)

β) Καθημερινή ζωή:

- Η εργασία αντιμετωπίζεται με περιφρόνηση
- Κύρια ενασχόληση των πολιτών είναι τα κοινά
- Οι πολίτες διασκεδάζουν σε ιδιωτικά και σε δημόσιες γιορτές και πανηγύρεις (π.χ. με παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων)
- Το πολιτιστικό επίπεδο της εποχής φανερώνεται και από τον χαρακτήρα των ειδικών που πλαισιώνουν τη γέννηση, το και το θάνατο.

Σε ό,τι αφορά στην πνευματική παραγωγή:

- **Φιλοσοφία:** Στο επίκεντρο ο και τα προβλήματά του. Η ερμηνεία των φαινομένων γίνεται με βάση τη λογική (ορθολογισμός). Αρχικά οι σοφιστές και ο (5ος αι. π. Χ.) και στη συνέχεια ο και ο Αριστοτέλης (4ος αι. π. Χ.) επιδίωξαν με τη διδασχή τους να βελτιώσουν τον άνθρωπο και τη ζωή του.
- **Ιστοριογραφία:** Εκπρόσωποι τον 5ο αι. π. Χ. ο Ηρόδοτος και ο (θέτει τα θεμέλια της επιστημονικής συγγραφής) και στη συνέχεια (4ο αι. π. Χ.) ο (στα βήματα του Θουκυδίδη).
- **Ποιητική τέχνη:** Η (Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης) και η (Αριστοφάνης) είναι η μεγάλη προσφορά της Αθήνας της κλασικής εποχής στην ανθρωπότητα.
- **Ρητορικός λόγος:** Καλλιεργείται κυρίως τον 4ο αιώνα π. Χ. (Λυσίας, Ισοκράτης, Δημοσθένης) καθώς ανθίζει το πολίτευμα και η οργάνωση της δικαιοσύνης προς όφελος του πολίτη.
- **Επιστήμες:** Συστηματοποιούνται οι γνώσεις για τη και τον Οι φιλόσοφοι-ειδικοί ερευνητές ασχολούνται με και μαθηματικά (Μέτων ο Αθηναίος), με την πολεοδομία (Ιππόδαμος ο Μιλήσιος), την (Ιπποκράτης ο Κώος, ο οποίος εισάγει την αντίληψη ότι οι ασθένειες έχουν φυσικά αίτια).
- **Τέχνες:** Μεγάλη ανάπτυξη των εικαστικών τεχνών. Αρχιτεκτονική (Ικτίνος, Καλλικράτης, Μνησικλής), πλαστική (Φειδίας και οι μαθητές του Αλκαμένης, Αγοράκριτος, Μύρων, Πολύκλειτος, τον 5ο αι. π. Χ. και Πραξιτέλης, Σκόπας και Λύσιππος, τον 4ο αι. π. Χ.), ζωγραφική (Πολύγνωτος, Μίκων, Ζεύξις τον 5ο αι. π. Χ. και Πάμφυλος, Απελλής και Πρωτογένης τον 4ο αι. π. Χ.), αγγειογραφία.

Το παιδί του Κριτίου: Αντιπροσωπευτική δημιουργία της εποχής μετά τους περσικούς πολέμους. Συνδυάζει κίνηση, πλαστικότητα και σοβαρότητα στην έκφραση του προσώπου. Θεωρείται έργο του γλύπτη Κριτίου. Μετά το 480 π.Χ. Μάρμαρο Πάρου

Για τον «Αλέξανδρο κεραυνοφόρο», στο ναό της Εφεσίας Αρτέμιδος, ο Πλίνιος μας παραδίδει ότι ο Απελλής έλαβε ως αμοιβή το υπέρογκο ποσό των 20 χρυσών ταλάντων